

Nemzeti Bibliográfiai Számbavétel

Az UNESCO az IFLA-val együttműködve 1977. szeptemberében Párizsban nemzetközi konferenciát hív össze az *Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel megvalósítása érdekében*. A konferencia tárgya a nemzeti bibliográfiai számbavétel, és célja

megegyezés a nemzeti bibliográfiai leírások tartalmának és formájának alapvető szabványaira és elfogadható gyakorlatára vonatkozóan, tekintettel az adatok nemzetközi cseréjére;

megegyezés a nemzeti bibliográfiák nyomtatott kiadásának közreadási módját, rendszerezését és gyakoriságát illetően;

a Nemzeti Bibliográfiai Számbavétel végrehajtását elősegítő kézi vagy gépi megoldáson alapuló forrás-megosztásra vonatkozó javaslatok megvitatása.

További felvilágosítás: UNESCO, 7 Place de Fontenoy, 75 700 Paris, France.

/FID News Bulletin, 26. köt. 2. sz. 1976. p. 15./

FOLYÓIRATOK, REFERÁLÓLAPOK ÉS EGYÉB KIADVÁNYOK

Folyóiratcímek változásai

Az időszaki kiadványok gyakori címváltozásainak jelenségét RANGANATHAN e kiadványok idioszinkráziájának minősítette. Könyvtárosok, katalogizálók és kutatók egyaránt szembe kerülnek a címváltozásokból eredő nehézségekkel. Ajánlatos lenne a címváltozásokat a minimálisra csökkenteni. Ezért szükséges az okokat vizsgálni, melyeknek ismeretében lehetőség nyílik a helyes címadásra és a címváltozások gyakoriságának csökkentésére.

Az *INSDOC (Indian National Scientific Documentation Centre - Indiai Országos Tudományos Dokumentációs Központ)* egy vizsgálat keretében 1000 angol nyelvű folyóirat címváltozásának okait nyomozta.

A címváltozások okait elsősorban az alábbi tényezőknek tulajdonították:

a folyóirat periodicitásának változása: ez esetben a gyakoriságot jelző kifejezés megváltozik, vagy elmarad a címből;

olyan profil-bővülés, amelyet a címben új szakkifejezés beiktatásával jeleznek;

olyan profil-bővülés, amely a címben szereplő szakkifejezés változását teszi szükségessé;

olyan profil-szűkülés, amely szakkifejezések elhagyásával jár;

olyan profil-szűkülés, amely egyéb kifejezések elhagyását teszi szükségessé.

Könyvtárosok világkongresszusa

Az IFLA fennállása 50. évfordulójának megünneplésére 1977. szeptember 3–10. között Brüsszelben konferenciát rendez, melynek címe: *Könyvtárak mindenkinek. A tájékoztatás, kultúra és oktatás egységes világa*. Ezt a kérdést a konferencia könyvtáros és az olvasó kapcsolatának szempontjából, az alábbi csoportokra bontva fogja tárgyalni: a könyv világa; kormányzat, törvény és politika; ipar és kereskedelem; nevelés és oktatás; tudomány és technika; szórakoztató olvasás.

További felvilágosítás: National Organizing Committee, c/o Mr. F. Vanwijngaerden, Services des échanges internationaux, Bibliothèque Royale, 80–84 rue des Tanneurs, 1000 Brussels, Belgium.

/FID News Bulletin, 26. köt. 1. sz. 1976. p. 2./

A folyóiratok címeiben előforduló *kifejezések típusai:*

a periodicitást jelző kifejezések: bulletin, journal, annals stb.

a szakterületet jelző kifejezések: fizika, matematika stb. (physics, . . .)

megjelenés gyakoriságát jelző kifejezések: havi, negyedévi, évi stb. (monthly, quarterly, annual . . .)

a területre, országra vonatkozó kifejezések, pl.: indiai, angol, amerikai stb. (Indian, British, American . . .)

közreadó testület neve;

névelők, kötőszavak, egyéb összekötő kifejezések.

Az 1000 folyóirat címváltozását – a változás jellege szerint – *típus-csoportokba* sorolták; az egyes típusokba tartozó címváltozásokat a cikk tételesen felsorolja. (A szemléltetés céljából minden egyes típus-csoportnál 1–2 példát sorolunk csak fel. Szerk. megj.)

a) *A gyakoriságot kifejező elem elhagyása* (28 folyóirat)

Ennek oka lehet:

aa) a gyakoriság *megváltozása*

pl. *Quarterly Journal of the Indian Chemical Society* 1927-től havonta jelenik meg és címéből elmaradt a gyakoriság (Quarterly) kifejezés.

ab) a címet egyéb okok miatt változtatták meg és egyidejűleg *elhagyták a gyakoriságot jelölő kifejezést*.

pl. *Monthly Review of Industry*, amely 1955-től

Industrial India-ra változtatta címét.

- b) *A gyakoriság kifejezéssel bővülő címváltozásra 3 példa adódott a vizsgált 1000 folyóiratból*
 pl. *Menninger Newsletter* 1949-től
 Menninger Quarterly
 A gyakoriság jelölésének célja a periodicitás kihangsúlyozása.
- c) Egyetlen példa adódott arra, hogy a gyakoriság megváltozásával a *gyakoriságot jelző kifejezés megváltozott*.
 pl. *Monthly Bulletin of Coal Statistics* 1951-től
 Quarterly Bulletin of Coal Statistics-ra változott.
- d) *Profil-bővülés* következtében 48 folyóirat változtatta címét. A folyóiratcímek általában hosszabbak lettek.
 pl. *Canadian Welder* 1962-től
 Canadian Welder and Fabricator
Machinery 1965-től
 Machinery and Production Engineering
- e) Új szakterületek kialakulása következtében *szakterületi bővülés* főleg a természet-, a műszaki tudományok és az orvostudomány területén 22 folyóirat címváltozásának volt az oka.
 pl. *Archives of Physical Medicine* 1952-től
 Archives of Physical Medicine and Rehabilitation
Journal of Colloid Science 1965-től
 Journal of Colloid and Interface Science
Radio-Craft 1948-től
 Radio Electronics
- f) *Specializálódás, szakterületi szűkülés* következtében 24 folyóirat címét változtatták meg, mégpedig az eredeti szakkifejezés megváltoztatása által. A címváltozás egyben tartalmi változást is jelent.
 pl. *Synthetic Organic Chemicals* 1947-től
 Organic Chemical Bulletin
Progress in Metal Physics 1959-től
 Progress in Materials Science
- g) Hat címváltozás esetében nem annyira a tartalmi, mint inkább a *kiadvány egészének változása* okozta a címváltozást. Mind a hat esetben a címek hosszabbak lettek.
 pl. *Statistical Newsletter, Indian Council of Agricultural Research* 1963-től
 Statistical Newsletter and Abstracts Indian Council of Agricultural Research
- h) *A szakterületi specializálódás* általános jelensége nagymértékben hat a folyóiratok tartalmának és címeinek változására. 47 folyóirat címét változtatták specializálódás, szakterületi szűkülés, tartalmi változás miatt.
 pl. *Chemical and Metallurgical Engineering* 1946-től
 Chemical Engineering
Journal of Philosophy, Psychology and Scientific Methods 1920-től
 Journal of Philosophy

Semiconductor Products and Solid State Technology 1967-től
 Solid State Technology.

Általánosan megállapítható, hogy a szakterületi bővülés hosszabb, a szakterületi szűkülés rövidebb címet eredményez. Szakterületi bővülés 48 folyóiratnál átlag 2,7 szóról átlag 4 szóra bővült – szakterületi szűkülés 47 folyóiratnál átlag 5,3 szóról átlag 2,8 szóra csökkent.

* * *

Az időszaki kiadványok többsége *testületek – egyesületek, társaságok, hivatalok stb. – kiadványaiként*, a testületek szellemi és anyagi támogatásával *jelenik meg*. Gyakori, hogy a kiadvány címe is tartalmazza a közreadó testület nevét. A címváltozások nagy hányada a közreadó testülettel kapcsolatos. *A testületi névvel kapcsolatos címváltozások fő típusai:*

1. a testület névváltozásának következtében bekövetkező címváltozás;
2. a testület nevének elhagyása a címből;
3. a címnek a testület nevével való kiegészítése.

E három főtípusnak számos variációja is tapasztalható. A vizsgált 1000 folyóiratból 208 folyóirat címváltozása függ össze a közreadó testülettel.

1. A testület nevét tartalmazó folyóiratcímek címváltozásának típusai

- a) A testület neve *szakkifejezéssel bővült* 6 címnél.
 pl. *Transactions of the American Society of Heating and Air-Conditioning Engineers* 1958-től
 Transactions of the American Society of Heating; Refrigerating and Air Conditioning Engineers
Transactions of the Mining and Geological Institute of India 1937-től
 Transactions of the Mining, Geological and Metallurgical Institute of India.
- b) A testület *szakterületi szűkülésének* következtében 2 cím változott
 pl. *Journal of the Chemical Metallurgical and Mining Society of South Afrika* 1956-től
 Journal of the South African Institute of Mining and Metallurgy.
- c) *Rangjelzéssel bővült* a testület neve, ill. a rangjelzést elhagyták a testület nevéből (3, ill. 7 címváltozás)
 pl. *Transactions of the Institution of Naval Architects* (London) 1959-től
 Transactions of the Royal Institution of Naval Architects (London)
Proceedings of the Imperial Academy of Japan 1946-től
 Proceedings of the Japan Academy.

- d) A testület neve *kiegészült a testület székhelyével* (6 cím).
 pl. *Report, Indian Coffee Board* 1950-től
Report, Coffee Board (Bangalore)
 A testület *székhelye változott* (9 cím).
 pl. *University of Rajputana Studies – Physical Sciences*, 1951-től
Rajasthan University Studies – Physical Sciences
- e) A testület *szakterületi változása* miatt 16 folyóirat címét megváltoztatták, amelyből 13-at az IRE-ről (Institute of Radio Engineers) IEEE-re (Institute of Electrical and Electronics Engineering) való változás okozott.
 pl. *IRE Transactions on Nuclear Science* 1962-től
IEEE Transactions on Nuclear Sciences
- f) A közreadó *testület jellegének* változása miatt 14 címet változtattak meg
 pl. *Journal of the Indian Mathematical Club* 1910-től
Journal of the Indian Mathematical Society.
- g) 11 folyóiratcím a *testület nevének szerkezeti változása* miatt változott.
 pl. *Bulletin, Association of Medical Librarians* (Baltimore) 1902-től
Bulletin, Medical Library Association (Baltimore)
Proceedings, American Society of Microscopists 1890-től
Transactions of the American Microscopical Society.
- h) A testület *profilváltozása* miatt 12 cím változott.
 pl. *Bulletin of the Biological Board of Canada* 1937-től
Bulletin, Fisheries Research Board of Canada
TGA Cosmetic Journal 1970-től
CFTA Cosmetic Journal

2. A testület teljes vagy rövidített nevének (poligram) elhagyása a címből

- a) A *poligramot* 18 folyóiratcímből hagyták el.
 pl. *SAE Journal* 1970-től
Automotive Engineering
ZDA Abstracts 1961-től
Zinc Abstracts
- b) 75 folyóiratcímet változtattak meg a *testület teljes nevének* elhagyásával.
 pl. *Abstracts, British Ceramic Society* 1941-től
British Ceramic Abstracts
Transactions of the American Institute of Chemical Engineers 1946-től
Chemical Engineering Progress

A testületi név elhagyásának oka általában a testület gyakori névváltozása, ami minden esetben a folyóiratok címváltozásához vezet. Számos esetben azonban az egyértelműbb, kifejezőbb, rövidebb, disztinktívebb cím érdekében döntöttek a kiadók és szerkesztők a testületi név elhagyása mellett.

3. A címnek a testület nevével való kiegészítése

- a) A vizsgált 1000 folyóirat közül és a testületi névvel összefüggő 208 címváltozásból mindössze 15 folyóirat címét változtatták meg a *testületi név beiktatásával*. 3-at a testület poligramjával, 12-t a testület teljes nevének kiegészítésével.
 pl. *American Documentation* 1969-től
Journal of the American Society for Information Science
Plastic Engineer 1949-től
SPE Journal

Indokolt volt az *American Documentation-t*, amely az *American Documentation Institute* folyóirata volt, *JASIS*-ra, vagyis *Journal of the American Society for Information Systems*-re változtatni, mert a testület névváltozása egyben profilváltozást és egy szakma fejlődési irányát is jelzi.

- b) 10 folyóiratcímnél a testület teljes nevét a *testület poligramjára* változtatták.
 pl. *Edison Electric Institute (New York) Bulletin* 1959-től
EI Bulletin
Journal of the Photographic Society of America 1946-től
PSA Journal

A rövidebb cím és a rövidítések általános tendenciája magyarázza a címváltozásoknak ezt a típusát.

A címváltozások típuscsoportjait 4 egyéb ok miatt bekövetkezett címváltozás zárja.

/GUHA, B.–SEN, B.K.–NEOGI, R.N.: *On change of titles of periodicals. 1–2. rész. = Annals of Library Science and Documentation, 22. köt. 2–3. sz. 1975. p. 45–59; p. 93–107./*

(Kondor Imréné)

